

מסורת הש"ס

(א) בתמונה פ' משפטים
מרים מאי קמיל דשרים
מגלו; (ב) [הריות ה:];
(ג) [פרש"י על זה ע' לקמן
יט: פסקא לא חולק וכו'];
(ד) לקמן יט: כ"ב פ' כ"מ
קו: (ה) [מסורה פ"ד
ע"ש].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואל וכו'
פסקו ושורו ליה הדרי:

מוסף רש"י

לא חולק. חלילה נגלה הלא
לו ללא לז"ד ומהא דקוקק
לפניו ויבוס נגלה הוא לו ילא
לקום על שם אחיו [קלמן
(ט)]. ולא חולקין
לאשתו. מפני שאסור
לישא (שם). התקשרו.
לשון היקף. חלש המטה
עמנו וישר דרכו [צפניה ב
(א)]: חסד קם מנין עיך
תמלה. כמו (שמות)
לקום קם, כלומר קטום
עמך (ושב"ס ב"ב ט).

רבינו חננאל

אומר מאתים ושלשים
כנגד שרי עשרות. פי' שרי
עשרות של מאתים
ושלשים ח"י ג' זהו
סנהדרין קטנה. תנא ד'
אומר מאתים ושבעים
ושבעה חסר ממאתים
ושלשים שרי עשרות
שלחן כ"ג סנהדרין קטנה
נשתיירין מן רעיו מ"ז
הוסף אותן אלו שבעה
וארבעים על כ"ג
השפירש סנהדרין קטנה
היי' ע' סנהדרין גדולה כו'
יהודה דאמר סנהדרין
גדולה ע' והא דתנא רע"ח
כרבנן דאמרו סנהדרין
גדולה אחד ושבעים. דתנן
בשלהן גולה היתה ר'
אחד ושבעים ר' יהודה
אומר שבעים. ת"ר כל
ישראל שש מאות ארץ
נמצאו שרי אלפים שש
מאות. שרי מאות שש
אלפים שרי חמשים י"ב
אלפים. שרי עשרות שש
רבות. נמצאו דייני ישראל
שבעות רבות ושבעות
אלפים ושש מאות.
ופשוטו היא: ירושלמי
(הל' ד) א"ר יוסי
בראשונה לא היתה חלוקה
בישראל אלא סנהדרין
אחד ושבעים היתה יושבת
בלשכת הגזית ושני בתי
דינין של שלשה שלשה
היו יושבין אחד בחיל
ואחד בהר הבית ובתי
דינין של כ"ג היו יושבין
בכל עירות שבארץ
ישראל. צריך אחד מהן
לשאול בדי הלכה היה בא
ושואל בב"ד שבעים אם
שומעין ואומרים לו ואם
לאו הוא ומופלא שבהן
היה הולכין ושואלין מביד
הסמך בעיניו כו' עד
ומשם תורה יוצא וררוחת

מאתים ושבעים ושבעה. מאתים ושלשים כרבי נחמיה ועוד מ"ז שאם
יתחלקו כ"ד י"א מוכין ואחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע
יוסיפו מאלו מ"ז עד שבעים כדאמר' צהיו בודקין [למך דף ט]. שמוסיפין
שנים על הכ"ג אם זכוהו שניהם הרי י"ג מוכין ואחד עשר מחייבין
זכאי ואם יחייבוהו חייב דלכא הטייה
לרעה על פי שנים ואם יחלקו לרין
עוד להוסיף שנים וכן לעולם עד
שהיו שבעים לרבי יהודה ושבעים
ואחד לרבנן: שרי אלפים שש מאות.
היו שהרי שש מאות אלף רגלי:

הדרן עלך דיני ממונות בשלשה

**בהן גדול. אינו יוצא אחר
המטה.** דילמא

אתא למינגע והיינו דלאוהר קרא ומן
המקדש לא יצא מקדושו לא ילא
כלומר יתרחק מן הכיעור שלא יצא
לדי עומאה והאי קרא ככה"ג חונן
כתיב דכתיב לעיל מיניה לאציו
ולאמו לא יטמא: הן נכסין ופוא
נגלה. כהן יוצאין ממזיו זה ונכסין
למזיו אחר ונכסין ממזיו הראשון
שאינו רואה אותן הוא נגלה ונכסין למזיו
הראשון והן נכסין ממזיו השני והוא נגלה
ונכסין למזיו: רבי יהודה. דריש מן
המקדש דווקא: וכשהוא מנחה.
צורה כסחורין מקצור את המט
שאינו שלו דרך כל העם עוברין
זה אחר זה ומנחמין את האכל
שעומד צמממו: והממונה. סגן
הכהנים ממנעו לכהן גדול כינו לצין
העם שהממונה צימיו וכל העם
צממאלו והוא צממנו: **אנו כפרסך.**
צנו מתכפר אמה ואנחנו תחתין
לכל הראוי לצא עליך: **ושמזבין**
אוסו. כדקיימא לן (במ"ק דף ס):
אכל סעודה ראשונה אסור לאכול
משלו: **מסובין על הארץ.** הן מזירין
ומתאכלין על עשרו והוא מיסך צכנד
על הספסל: **גב' יצא אוסו איצטריכא**
ליה. סלקא דעתך אמינא לא ליחלו
למיתני קמי צי דינא: **ועודו על עשה.**
לקמן [ע"ש] פריך לא סגי דלא עבר: **ופרי**
הוא כדדיעו. לקמיה מיתוקמא שפיר:

הסורג

דיינין ליה איהו היכי דין והכתיב
ואחר כך קשט אחרים אלא אידי דקא בעי למיתני מלך לא דן ולא דנין אותו
תנא נמי כה"ג דן ודין ואי בעית אימא הא קמ"ל בדתנא^א כהן גדול שיהרג את
הנפש במזיד נהרג בשוגג גולה ועובר על עשה ועל לא תעשה והרי הוא
כהדיוט לכל דבריו במזיד נהרג פשיטא בשוגג גולה איצטריכא ליה הא נמי
פשיטא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתיב^ב וישב בה עד מות הכהן הגדול אימא
כל דאית ליה תקנתא בחזרה ליגלי דלית ליה תקנתא בחזרה לא ליגלי דתנן

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

יח.

נמצאו דייני ישראל ו' ריבואות וח' אלפים ושש מאות. תימא
הא חסרי לכו עוצא דמי מפקת מס' ריבואות ששה
מאות לשרי אלפים לא משכחת צמר הכי ו' אלפים לשרי מאות וכי
הדר מפקת (כל) הני לא משכחת צמר הכי לשרי חמשים י"ב אלף

וכ"ש דלא משכחת צמר הכי שרי
עשרות שש ריבואות וי"מ דככל הני
שרים אפשר דהו זקנים יתירים מזני
ס' דלמר צ"ס נוחלין (צ"ב דף קכא):
דלא נמנו פחות מזני עשרים ויתירים
מזני ששים וצברי עשרות לא חיישין
אפילו היו מזני עשרים שהם עצמם
היו מן החשבונין וכל אחד שר על
תשעה והוא עשירי וי"מ דחשבונין
השירות קחשיז דתחילתן נימנו שרי
עשרות ומהחשבונין צהם נתמנו לשרי
חמשים והחשבונין משרי חמשים
נתמנו לשרי מאות ומשרי מאות צירר
החשבונין לשרי אלפים:

הדרן עלך דיני ממונות

בהן גדול דין ודין אותו מעיד ומעידין
אותו יחולץ וחולצין לאשתו ומייבמין
את אשתו אבל הוא אינו מייבם מפני שהוא
אסור באלמנה ימת לו מת אינו יוצא אחר
המטה אלא הן נכסין והוא נגלה הן נגלין
והוא נכסה ויוצא עמהן עד פתח שער העיר
דברי ר"מ רבי יהודה אומר אינו יוצא מן
המקדש משום שנאמר^א ומן המקדש לא
יצא ויכשהוא מנחם אחרים דרך כל העם
עוברין בזה אחר זה והממונה ממצעו בינו
לבין העם ויכשהוא מתנחם מאחרים כל
העם אומרים לו אנו כפרתך והוא אומר להן
תתברכו מן השמים ויכשמברין אותו כל
העם מסובין על הארץ והוא מיסב על
הספסל^ב המלך לא דן ולא דנין אותו לא
מעיד ולא מעידין אותו^ג לא חולץ ולא
חולצין לאשתו לא מייבם ולא מייבמין
לאשתו רבי יהודה אומר אם רצה לחלוץ
או לייבם זכור לטוב אמרו לו יאין שומעין
לו יואין נושאין אלמנתו ר' יהודה אומר
נושא המלך אלמנתו של מלך שכן מצונו
ברור שנשא אלמנתו של שאול שנאמר
ואתנה לך את בית אדוניך ואת נשי אדוניך
בחיך: **גב' כהן גדול דן פשיטא דנין**
אותו איצטריכא ליה הא נמי פשיטא אי לא

הדרן עלך דיני ממונות בשלשה

בהן גדול דן פשיטא. כלומר

למה לי למיתני דן
ומשני דנין איצטריכא ליה דס"ד
דמתוך גדולתו אין דנין אותו ודן
קמני אגב דנין ופריך הא נמי פשיטא
כלומר כיון דפשיטא לן דדן פשיטא
נמי דנין דאי לאו דדנין וכו' ולא
משני דס"ד דאין דנין אותו ומתוך
שאין דנין אותו הוא אינו דן משום
דלכתי הוה פריך לן לימני דן לצד
ומיני ידעינן דדנין אותו ומיני קשה
גבי מלך לימני לא דנין וידעינן שפיר
דאינו דן משום התקוששו וי"ל דלא
דמי דודאי גבי כהן כיון דתנא דן לא
הוה ליה לממני דנין צהם אכל גבי
מלך אין קושיא אמאי קמני לא דן
כיון דתנא ליה מקמי לא דנין ועוד
אגב דמי כהן גדול דן ודנין תנא גבי
מלך תרומיה לא דן ולא דנין דלמי
נמי קמני מעידין אותו גבי כהן גדול
ולא מעידין גבי מלך אע"ג דלא
צריכי דככל דנין אותו אלא משום
דתנא גבי דן דנין תנא נמי מעיד
ומעידים והא דלא שקיל וטרי צה"ס
הכי משום דהא פשיטא דמני צסיפא
אגב רישא קמ' מלאתי צריפשת הר"ר
טרוי"ש צמנו ונכנס דמך לדקדק
כך דודאי לעולם צין גבי צין
גבי כהן גדול אי יס חידוש או מדן צין
מדנין אין להקשות שום דבר דלמה
לו למיתני גבי כהן גדול דנין אותו
וגבי מלך לא דן דכיון דיש שום
חידוש צמילתה תני זה אגב זה
ומדע דהכי פשיטא ליה לה"ס דפריך

הכא פשיטא כלומר למה לן לממני דן ומשני דנין אותו איצטריכא ליה ואגב דנין אותו תני דן אפ"ה אין להקשות אמאי לא
משני דמשום הכי תני דן ודין אותו משום דאי לא תני שום דבר צכ"ג הוה אמינא מסכר דדן שפיר דלטו משום חשיבותו מגרע גרע
התקוששו דלדרכה לאידך גיסא אי לא הוה תני שום דבר צכ"ג הוה אמינא מסכר דדן שפיר דלטו משום חשיבותו מגרע גרע
וכיון דדן איהו נמי דיינין ליה משום התקוששו ולא קשיא מידי: **והא דתנן כהן גדול צמר פ"ק משום דאידי דתניא**
צ"כ מילי דכ"ג פסקי (א) ושיירי ליה והדר תני ליה מעלות של מלך דחשיז מיניה ואחר כך חזר לעניינו להלכות דיינין:
אינו

וחמשה שקל המנה יהיה לכם מנה ר"מ הוה אלא ש"מ של קודש כפול היה ובתר דאוספו עליה שותות אשירות הגמון הזה
מפורשות כמו שאמרנו בתחלת מסכת בכורות תחושת התנופה סליק צ"ל ליתרין ואותו עבדו ליה פרוטורט וכן את עבדו ואת
האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים סלקין שבעין וחד ליתרין ואת עבדו ליה פרוטורט משום דלא סלקין קינטירא:

הדרן עלך פ"ק דיני ממונות

עין משפט
נר מצוה

א מ"י פ"ה מה' כלי
המקדש ה' ח סג
לחן קטו:
ב ב"י שם ה' י:
ג [מ"י] שם ופ"י מה'
אסורין ביאה ה"ל א':
ג ד ה"י פ"ה מה' כלי
המקדש ה' ח:
ד ו מ"י שם ה' ד:
ה ז מ"י שם ה' ה ופ"י
מה' אכל הלכה ו:
ו ח מ"י פ"ה מה' כלי
המקדש ה' ו ופ"י מה'
אכל שם:
ז ט מ"י פ"ז מה'
סנהדרין הלכה ה ופ"ג
מה' מלכס הלכה ו:
ח י כ מ"י פ"ז מה'
מלכס הלכה ג:
ט ל מ"י שם ה' צ:

תורה אור השלם

1. ואתה תחזה מפל
העם אנשי חיל ידאי
אלהים אנשי אמת שגאי
בצע ושמות עליהם שרי
אלפים שרי מאות שרי
חמשים ושרי עשרות:
שמות יח כא
2. ומן המקדש לא יצא
ולא יחלץ את מקדש
אלהיו כי גור שמן
משחת אלהיו עליו אני
ויקרא כא יב
3. ואתנה לך את בית
אדוניך ואת נשי אדוניך
בתוך אתנה לך את
בית ישראל ויהודה ואם
מעט ואספה לך בקנה
תהיה: שמואל ב יח
4. והתקוששו וקושו הגוי
לא נכסו: צפניה ב א
5. והצילו העדה את
היהצח מיד גאל הדם
והשיבו אותו העדה אל
עיר מקלטו אשר נס
פירח ושב בה עד מות
הבן הגדול אשר קוש
אותו בשמן הקדש:
במדר לה כה

רבינו חננאל (המשך)

א"ל בכלל חסידין (ובכלל)
[ובפרט] יתירין א"ל אותן
שלש מאות יתירין ככורי
כהונה היו ואין קודש
מציא קודש. מיתבי הגז
עצמן שעלו ביד כולן בן
לוי א"ל מפני שם היה
ומסורין עליו ועוד שאלו
הגמון זה לריב"ז משה
רבכם או גב היה או לא
היה בקי בחשבון דכתיב
בקע לגלגלות מחצית
השקל בשקל הקודש והיו
באותו הזמן מקומות
היה הככר שלהן מאה
ליטרין ומקומות שהיה
הככר שלהן ששים ליטרין
וא"ל הגמון זה לא תעבדי
ככר מאה ליטרין חד מן
שיחא גב ואין תעבדיניה
שיתן ליטרין פלגא
א"ל משה רבינו גובר
נאמן ובקי בחשבון הזה
וכבר של קודש כפול היה
שנאמר והשקל עשרים
גרה עשרים שקלים חמשה
ועשרים שקלים עשרה

פ"ב כהן גדול דן ודין אותו כו'. ירושלמי ינאח דן דנין אותו אמאי ממנה אנטלר. הגע עצמן שנפלה שבורה ואנטלר שבורה (א)

(ה) [ע"י צפני משה ומתא פירוש דברי רבינו ומלך זה עמר אחד ככ"י עד ע"י ר"ע ע"א]